

ĐỔI MỚI NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG THỨC GIÁO DỤC LIÊM CHÍNH CHO HỌC SINH, SINH VIÊN HIỆN NAY Ở NƯỚC TA

● BÙI THỊ HUỆ

TÓM TẮT:

Đảng và Nhà nước ta luôn quan tâm đẩy mạnh thực hiện đưa nội dung giáo dục liêm chính tại các cơ sở giáo dục, đào tạo, coi đó là giải pháp lâu dài, nhằm nâng cao nhận thức và hình thành nhân cách, đạo đức của học sinh, sinh viên. Đổi mới nội dung và phương thức giáo dục liêm chính là sự cần thiết khách quan, một nhiệm vụ hết sức quan trọng. Bài viết này phân tích làm rõ thực trạng và nguyên nhân hạn chế để đề xuất một số giải pháp, nhằm tăng cường bản lĩnh nhận thức, trau dồi lý tưởng, đạo đức, nhân cách, lối sống tuân thủ pháp luật cho học sinh, sinh viên trong thời gian tới.

Từ khóa: đổi mới, nội dung, phương thức, giáo dục liêm chính, học sinh, sinh viên, Việt Nam.

1. Sự cần thiết đổi mới nội dung và phương thức giáo dục liêm chính cho học sinh và sinh viên

Trong nhiều năm qua, triển khai giáo dục liêm chính cho học sinh và sinh viên mặc dù, có nhiều kết quả, song cũng cần nhận thức rõ hơn về những hạn chế, tồn tại cần được điều chỉnh cho phù hợp với bối cảnh nền kinh tế thị trường phát triển và hội nhập quốc tế sâu rộng hiện nay ở nước ta. Sự cần thiết đổi mới nội dung và phương thức giáo dục liêm chính:

Thứ nhất, đối tượng học sinh, sinh viên là lực lượng rộng lớn với hàng triệu em (học sinh và sinh viên), hàng năm luôn được bổ sung với tâm sinh lý, nhận thức và tư duy khác nhau, cần được định hướng, hình thành nhân cách trung thực, trong sạch, lành mạnh, có bản lĩnh vững vàng trong bối

cảnh nước ta hội nhập kinh tế và điều kiện nền kinh tế thị trường phát triển có những mặt tích cực và tiêu cực

Thứ hai, giá trị đạo đức truyền thống và đạo đức, liêm chính của con người mới trong bối cảnh hiện nay luôn được sự quan tâm của Đảng, Nhà nước, gia đình và xã hội, cần được hình thành khung giá trị để học sinh, sinh viên có cách tiếp cận, thực hành và biểu hiện sự liêm chính ngay trong quá trình học tập và lối sống hàng ngày ở gia đình, nhà trường và xã hội.

Thứ ba, hình thành môi trường, giá trị, văn hóa ngay trong nhà trường để học sinh, sinh viên thể hiện nhân cách, lối sống, đạo đức liêm chính với hành động trong thực tiễn học tập, nhằm tiến tới công bằng, bình đẳng và tiến bộ trong môi trường gia đình, nhà trường và xã hội.

Có thể nhận thấy sự cần thiết trong giáo dục liên chính cho học sinh, sinh viên là chủ trương lớn của Đảng và Nhà nước ta, tạo tiền đề hình thành suy nghĩ và hành vi định hình trong cuộc sống nhằm tự bản thân rèn luyện, dũng cảm, trung thực liên chính và góp phần nâng cao giá trị đạo đức liên chính của cha ông ta, dân tộc ta.

2. Thực trạng nội dung và phương thức giáo dục liên chính cho học sinh và sinh viên trong thời gian qua

Trải qua hơn 10 năm tổ chức thực hiện giáo dục liên chính trong học sinh, sinh viên thể hiện qua việc tổ chức giáo dục pháp luật theo tinh thần và nội dung tại: Kết luận số 04-KL/TW ngày 19/4/2011 của Ban Bí thư Trung ương Đảng (khóa XI) về kết quả thực hiện Chỉ thị số 32-CT/TW; Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 của Ban Chấp hành Trung ương (Khóa XI) về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo; Đề án “Nâng cao chất lượng công tác phổ biến, giáo dục pháp luật trong nhà trường” (ban hành kèm theo Quyết định số 1928/QĐ-TTg ngày 20/11/2009 của Thủ tướng Chính phủ).

Nhìn chung, các đơn vị, trường học, khối bồi dưỡng cán bộ, công chức, viên chức của các bộ/ngành và các trường chính trị địa phương tổ chức các lớp, các hội nghị tập huấn về nghiệp vụ chuyên môn; nội dung và phương thức giáo dục liên chính, phổ biến pháp luật cho học sinh, sinh viên.

Đội ngũ giảng viên, cán bộ quản lý tham gia các khóa học và bồi dưỡng, phổ biến nêu trên, cơ bản đáp ứng yêu cầu về chuyên môn, năng lực giảng dạy theo phương thức mới lấy người học làm trung tâm. Có thể khái quát một số kết quả và hạn chế còn tồn tại như sau:

2.1. Những kết quả giáo dục liên chính và phổ biến pháp luật

Thứ nhất, đáp ứng đội ngũ giảng viên tham gia giáo dục liên chính trong các đơn vị, cơ sở giáo dục, đào tạo. Hàng năm được tập huấn, nâng cao kiến thức, bổ sung nội dung và phương thức giáo dục cho học sinh, sinh viên.

Thứ hai, các đơn vị, tổ chức, cơ sở giáo dục đào tạo liên tục được cập nhật, bổ sung tài liệu, thiết bị phục vụ giảng dạy và phổ biến giáo dục pháp luật nói chung và liên chính nói riêng. Có thể nói đã có 100 % cơ quan, đơn vị, cơ sở giáo dục, đào tạo, nhà trường có tủ sách, ngăn sách và thư viện, đáp ứng nhu cầu người đọc nâng cao kiến thức liên chính và pháp luật. [1]

Thứ ba, nội dung và phương thức giáo dục pháp luật, tuyên truyền, phổ biến tập trung vào những nội dung quan trọng, thiết thực và phù hợp với từng đối tượng (đối với giáo viên, đối với người học và đối với cha mẹ học sinh, sinh viên).

Thứ tư, những hình thức tuyên truyền, phổ biến, giáo dục liên chính và pháp luật thông qua tập huấn, hội nghị giới thiệu văn bản pháp luật mới, quán triệt các văn bản luật mới ban hành. Phát triển các hình thức thi đua, các cuộc vận động lớn, các ngày lễ lớn của đất nước và của ngành, đẩy mạnh cuộc vận động “Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh”. Mở rộng các hình thức viết bài nội san, tạp chí, các trang thông tin điện tử, tổ chức thi hiểu biết về liên chính và pháp luật trong cơ quan, đơn vị và trường học có nhiều tác động tích cực, nâng cao kiến thức đạo đức liên chính phong phú, thiết thực cho học sinh, sinh viên [4].

Thứ năm, lãnh đạo các cơ quan, đơn vị, nhà trường phối hợp với các cơ quan, đơn vị trong và ngoài ngành, kết hợp có trách nhiệm và hiệu quả với Đoàn TNCS Hồ Chí Minh, cũng như với các tổ chức chính trị xã hội trong hoạt động giáo dục liên chính và phổ biến pháp luật, xây dựng và hình thành mối quan hệ hữu cơ trong phối kết hợp giáo dục liên chính và pháp luật cho học sinh, sinh viên.

Có thể minh họa thông qua một số ví dụ như sau: (1) Trường trung học phổ thông Nguyễn Công Trứ, quận Gò Vấp, TP. Hồ Chí Minh đã chủ động hợp tác với các văn phòng luật sư, mời luật sư về nói chuyện, tổ chức cho học sinh đóng vai trong các bài tập tình huống. Trường đã kết hợp với các

đoàn kịch để tổ chức cho các em đi xem những buổi biểu diễn có nội dung về giáo dục liêm chính và phòng chống tham nhũng tiêu cực qua các tấm gương đạo đức.

(2) Tại Trường Trung học phổ thông số 1, huyện Đức Phổ, tỉnh Quảng Ngãi, đã ra mắt mô hình “Quy tắc ứng xử văn hóa trên mạng xã hội” nhằm xây dựng chuẩn mực đạo đức về hành vi, ứng xử trên mạng xã hội, giáo dục ý thức, tạo thói quen tích cực trong các hành vi ứng xử của cán bộ, giáo viên, nhân viên, học sinh và các cá nhân, tổ chức có liên quan trên mạng xã hội, góp phần xây dựng môi trường mạng an toàn, lành mạnh. Đồng thời, lồng ghép nội dung giáo dục liêm chính vào môn Giáo dục công dân, phổ biến pháp luật với mục đích trang bị cho học sinh những kiến thức phổ thông, cơ bản, phù hợp với lứa tuổi về thế giới quan khoa học và nhân sinh quan tiến bộ, về các giá trị đạo đức, pháp luật, lối sống. Qua đó, góp phần hình thành và phát triển ở các em những tình cảm, niềm tin, những hành vi và thói quen phù hợp với những giá trị đã học.

(3) Ở loại hình đào tạo, bồi dưỡng chính trị của các trường Đảng, có thể nhận thấy có cách làm rất hay, cụ thể là coi tất cả các môn học đều phải tính đến yêu cầu giáo dục liêm chính. Đối tượng vào học đều là cán bộ, đảng viên, có thâm niên công tác và đều có chức vụ nhất định. Vậy, ngoài bài giảng xương sống về phòng chống tham nhũng tiêu cực ở các môn học khác cũng cần lồng ghép tinh thần liêm chính, yêu cầu về xây dựng văn hóa liêm chính, góp phần trang bị hệ thống lý luận chính trị mang giá trị liêm chính cho học viên. Đối tượng học viên này sẽ là nguồn nhân lực hữu ích có tác dụng là những người làm cha, mẹ, người lớn tuổi thể hiện tấm gương đạo đức, liêm chính, gương mẫu chấp hành pháp luật, trong công tác và cuộc sống cho con em, học sinh, sinh viên noi theo.

Những kết quả nêu trên cơ bản góp phần quan trọng thực hiện nội dung, phương thức giáo dục liêm chính và phổ biến pháp luật kịp thời cho

người học, trong đó, chú trọng đến người học là học sinh, sinh viên và học viên, nhất là thực hiện “Quy tắc ứng xử văn hóa trên mạng xã hội”.

2.2. Một số tồn tại, hạn chế và nguyên nhân

Những hạn chế và nguyên nhân thể hiện trên một số vấn đề, chủ yếu như sau:

Thứ nhất, đội ngũ giáo viên còn hạn chế, một số chưa đáp ứng yêu cầu chuyên môn và phương thức giảng dạy, lúng túng khai thác chương trình tài liệu và phương pháp, tuyên truyền, phổ biến mang nặng tính độc thoại, thuyết trình, chưa vận dụng có kết quả phương thức lấy người học làm trung tâm. Buổi học nặng nề, không khí nhàm chán và có lúc, có nơi căng thẳng, ôm đồm về nội dung cho người nghe. Đội ngũ tuyên truyền pháp luật có một số còn hạn chế về khả năng tuyên truyền, chưa tạo sự hài lòng cho người nghe.

Thứ hai, lãnh đạo một số, cơ quan, đơn vị, nhà trường chưa quan tâm, chưa đánh giá đúng tầm quan trọng của giáo dục liêm chính và pháp luật, thiếu sự quan tâm, đầu tư cho loại hình giáo dục này. Các hoạt động ngoại khóa, bổ sung tài liệu, đồ dùng, thiết bị cho giáo dục liêm chính và pháp luật còn ít, chậm đổi mới, chỉnh sửa, bổ sung, chưa được đầu tư bổ sung nội dung và phương thức giáo dục kịp thời, dẫn đến hoạt động thiếu hiệu quả và chất lượng chưa cao [2].

Thứ ba, hoạt động phối kết hợp của các đơn vị, các ngành chức năng tham gia hoạt động giáo dục liêm chính và phổ biến pháp luật còn nhiều hạn chế, chưa thường xuyên, thiếu tính kết hợp sâu sát và chưa kịp thời, có nơi, có lúc có bộ phận, tổ chức thờ ơ, thiếu trách nhiệm, đùn đẩy công việc cho cơ quan, tổ chức khác, gây tác động không tốt và giảm hiệu quả của công tác giáo dục liêm chính và phổ biến pháp luật cho học sinh, sinh viên.

Thứ tư, đầu tư kinh phí cho hoạt động giáo dục liêm chính và phổ biến pháp luật cho học sinh, sinh viên, còn hạn chế, chưa đáp ứng cho các hoạt động và kinh phí cho ngoại khóa, trang thiết bị và nguồn kinh phí cho tài liệu, phương tiện giảng dạy, chưa được trang bị kịp thời.

Những hạn chế, tồn tại nêu trên do những nguyên nhân chủ yếu như sau:

Thứ nhất, loại hình giáo dục với nội dung giáo dục liên chính và phổ biến pháp luật cho đối tượng học sinh, sinh viên là dạng người nghe, nhất là học sinh, sinh viên không ít quan tâm, thờ ơ, thiếu tập trung trong khi nghe, nội dung trong khuôn khổ cứng, phương thức có nơi, có lúc của người giảng, phổ biến thiếu năng động, sáng tạo và chưa phong phú nên hiệu quả chưa cao, chưa lôi cuốn người nghe trong quá trình truyền đạt, phổ biến nội dung giáo dục liên chính và phổ biến pháp luật [5].

Thứ hai, ý thức trách nhiệm trong lãnh đạo, quản lý, của cán bộ, giáo viên, nhân viên và học sinh, sinh viên còn thiếu ý thức, thờ ơ, thiếu trách nhiệm, sơ sài, qua loa trong nghiên cứu, tìm hiểu, cập nhật nội dung cơ bản của giáo dục liên chính và các văn bản qui phạm pháp luật có liên quan.

Thứ ba, một số giảng viên thiếu sự đầu tư đúng mức và chưa có trách nhiệm cao, thiếu đầu tư về tư duy sáng tạo đối với bài giảng liên chính, môn học Giáo dục công dân, chưa nhận thức đúng và đủ về trách nhiệm, về vị trí, vai trò, chức năng, nhiệm vụ quan trọng của môn học, bài giảng. Minh họa, sử dụng phương thức tuyên truyền, phổ biến chưa phong phú, chưa kích lệ, phát triển tư duy người học tham gia trong giáo dục liên chính, môn học Giáo dục công dân cho học sinh, sinh viên.

Thứ tư, một bộ phận học sinh, sinh viên chưa tập trung vào bài giảng liên chính, thờ ơ coi nhẹ môn học Giáo dục công dân, có tư tưởng và thái độ không tập trung và học lệch, học tủ, chỉ chăm chú đầu tư vào học những môn thi đại học và các môn thi tốt nghiệp, không dành nhiều thời gian, công sức hoặc học đối phó với môn học Giáo dục công dân, bài giảng giáo dục liên chính, phổ biến pháp luật [3].

Những nguyên nhân hạn chế nêu trên là căn bệnh cố hữu, lâu dài, thường xuyên trong nhiều năm qua, chưa được khắc phục triệt để. Do đó, trong thời gian tới các cấp lãnh đạo, quản lý có

thẩm quyền và các nhà nghiên cứu chính sách pháp luật, các nhà giáo dục cần quan tâm xây dựng lộ trình đổi mới toàn diện nội dung và phương thức giáo dục liên chính cho học sinh, sinh viên.

3. Một số giải pháp nâng cao hiệu quả đổi mới nội dung và phương thức giáo dục liên chính, cho học sinh, sinh viên ở nước ta trong thời gian tới

Thứ nhất, xây dựng Chương trình tổng thể của nhà nước về đổi mới nội dung, phương thức giáo dục liên chính và phổ biến pháp luật cho học sinh, sinh viên. Xây dựng Bộ máy điều hành Chương trình ở trung ương có sự phối hợp của các bộ/ngành trung ương, các nhà nghiên cứu quản lý, các chuyên gia pháp luật, nhà giáo tập trung biên soạn, cập nhật nội dung và phương thức giảng dạy. Bổ sung nhiều tình huống điển hình trong và ngoài nước về liên chính và phòng chống tham nhũng tiêu cực phù hợp với đối tượng là học sinh, sinh viên.

Thứ hai, tập trung và đầu tư bồi dưỡng kiến thức pháp luật, nâng cao nhận thức và đổi mới tư duy cho đội ngũ giảng viên trực tiếp giảng dạy loại hình liên chính, phổ biến pháp luật và Giáo dục công dân. Tăng cường tập huấn để kịp thời bổ sung, điều chỉnh, cập nhật nội dung và phương thức giảng dạy, truyền đạt cho đội ngũ giảng viên và báo cáo viên. Vận dụng linh hoạt, thông thạo, phong phú và hiệu quả các phương pháp giảng dạy lấy người học làm trung tâm. Nhất là, bổ sung các công cụ công nghệ thông tin, kỹ thuật số, khung và xây dựng mô hình bài giảng cuốn hút, tác động tư duy, kích lệ người nghe tham gia trao đổi thảo luận và tranh luận đối với bài giảng, bổ sung thông tin từ kinh nghiệm thực tiễn.

Thứ ba, khai thác và hình thành đội ngũ báo cáo viên về pháp luật không chỉ của ngành Giáo dục đào tạo mà kể ở ở các bộ/ngành các cấp và địa phương, nhằm khai thác các nhà nghiên cứu, quản lý am hiểu, thông thạo và nhiều kinh nghiệm trong quản lý, nghiên cứu, giảng dạy về liên

chính và phổ biến pháp luật. Bổ sung nguồn nhân lực rất đáng trân trọng của đội ngũ báo cáo viên cho giáo dục liêm chính và phổ biến pháp luật, phòng chống tham nhũng tiêu cực cho học sinh, sinh viên.

Thứ tư, đầu tư mới và khai thác có hiệu quả cơ sở vật chất, phương tiện, thiết bị phục vụ cho giáo dục liêm chính và môn học giáo dục công dân. Không ngừng bổ sung tài liệu pháp luật, sách chuyên khảo, giáo trình chuyên môn trong các thư viện nhằm phục vụ cho giáo dục thường xuyên, kịp thời cho người học tham khảo và bổ sung, cập nhật kiến thức pháp luật và đạo đức công dân. Tổ chức thông tin kịp thời trên hệ thống thông tin điện tử của nhà trường, hệ thống phát thanh, bảng tin và giới thiệu website về pháp luật.

Thứ năm, xây dựng và hoạt động thường xuyên ngoại khóa, dạy và học gắn với thực tiễn ở địa phương, xã hội và đơn vị. Hình thành kỹ năng tư duy mới nhận thức kiến thức pháp luật và giá trị đạo đức phong phú từ thực tiễn gắn với người học. Xây dựng thói quen của học sinh, sinh viên trong thực thi pháp luật như: an toàn giao thông, bảo vệ môi trường, vệ sinh an toàn thực phẩm, quy chế thi cử, kiểm tra, quyền và nghĩa vụ của trẻ em, học sinh... Đặc biệt chú trọng giáo dục nâng cao ý thức

tôn trọng và chấp hành pháp luật, thói quen ứng xử có văn hóa theo pháp luật của học sinh, sinh viên. Tổ chức thi đua học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh có khen thưởng kịp thời cho học sinh, sinh viên nhằm tạo động lực và nền tảng các em quan tâm hình thành ý thức trách nhiệm và hành vi ứng xử thực hiện quy định của pháp luật.

4. Kết luận

Đổi mới nội dung và phương thức giáo dục liêm chính, phòng chống tham nhũng tiêu cực cho học sinh, sinh viên là nhiệm vụ có tính chiến lược, lâu dài, thường xuyên, phải có sự đổi mới tư duy cả về nội dung, phương thức giáo dục, với tinh thần trách nhiệm cao. Bên cạnh đó để có sự đổi mới mạnh mẽ cần có sự gương mẫu, làm gương của các nhà lãnh đạo, quản lý, đội ngũ giảng viên, nhân viên trong các cơ quan, đơn vị, nhà trường, cùng sự đồng hành phối kết hợp của các tổ chức chính trị xã hội với nòng cốt là Đoàn TNCS Hồ Chí Minh, sự quan tâm của gia đình và xã hội. Hình thành nếp sống có nhân cách, trung thực, tạo thói quen thực hiện những hành vi tốt đẹp và thực hiện đúng quy định của cơ quan, đơn vị và pháp luật một cách tự giác, nhận thức và làm đúng qui định của pháp luật ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Lan Anh (2023). Linh hoạt đưa nội dung phòng, chống tham nhũng vào giảng dạy tại các cơ sở giáo dục, đào tạo. Tạp chí Thanh tra Việt Nam.
2. Mỹ Anh (2016). Tăng cường giáo dục phòng, chống tham nhũng cho học sinh, sinh viên. Báo điện tử Đảng Cộng sản Việt Nam.
3. Nguyễn Tài Đông (2022). Giáo dục tinh thần yêu nước, ý thức dân tộc cho tuổi trẻ Việt Nam hiện nay. Tạp chí Tuyên giáo.
4. Nghĩa Nhân (2023). Xây dựng văn hóa liêm chính bắt đầu từ trường học. Báo Pháp luật TP. Hồ Chí Minh.
5. Sở Giáo dục và Đào tạo Thành phố Hồ Chí Minh (2023). Báo cáo Hội nghị tổng kết công tác Thanh tra năm học 2022-2023 và triển khai phương hướng năm học 2023-2024. Cổng Thông tin điện tử ngành Giáo dục và Đào tạo Thành phố Hồ Chí Minh.

6. Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh Quảng Ngãi (2023). Mô hình điểm “Qui tắc ứng xử văn hóa trên mạng xã hội” tại Trường PTTH số 1 Đức Phổ, tỉnh Quảng Ngãi. Cổng Thông tin điện tử Sở Giáo dục và Đào tạo Quảng Ngãi.

Ngày nhận bài: 2/11/2023

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 17/11/2023

Ngày chấp nhận đăng bài: 3/12/2023

Thông tin cá nhân:

ThS. BÙI THỊ HUỆ

Giảng viên Khoa Tin học và Ngoại ngữ

Phân viện Học viện Hành chính Quốc gia tại TP. Hồ Chí Minh

INNOVATING THE CONTENT AND TEACHING METHOD OF INTEGRITY EDUCATION FOR STUDENTS IN VIETNAM

● Master. **BUI THI HUE**

Lecturer, Faculty of Information Technology and Foreign Languages
National Academy of Public Administration - Ho Chi Minh City Campus

ABSTRACT:

The Communist Party of Vietnam and the Government of Vietnam are always interested in promoting the implementation of integrity education at educational and training institutions and consider it a long-term solution to raise awareness and form the personalities and ethics of students. It is an objective necessity and an important task to innovate the content and methods of integrity education. This paper analyzed and clarified the current situation and causes of limitations to integrity education in Vietnam. Based on the paper's findings, some solutions are proposed to enhance cognitive ability, cultivate ideals, ethics, personality, and a law-abiding lifestyle for Vietnamese students in the coming time.

Keywords: innovation, content, methods, integrity education, students, Vietnam.